

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

УДК 81+82:811.11+811.13

ББК 81+83

S 90

Studia Philologica : зб. студент. наук. праць / редколегія:
S 90 О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2017. – Вип. 1. – 256 с. – (Укр., англ. та нім. мовами).

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works / EB: O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. – Rivne : RSUH, 2017. – Issue 1. – 256 p. – (In Ukrainian, English and German).

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, літературознавства, перекладознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of modern philological studies: Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Literature, and Translation.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 6 від 25.05.2017 р.*)

© Автори публікацій, 2017

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Васильків Л.С. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ (на матеріалі англійської, німецької та української мов)	6
Грамчук Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ХРОНОНІМІВ ЯК ОСОБЛИВОГО ПІДВИДУ ВЛАСНИХ НАЗВ	12
Гребенюк Ю.К. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ <i>ЩАСТЯ</i> – <i>НЕЩАСТЯ</i> (на матеріалі англійських та українських фразеологізмів)	16
Деменчук Д.О. КОНЦЕПТ ЧИСЛА <i>ОДИН</i> У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі фразеологічних одиниць української, англійської та французької мов)	23
Красуцький О.О., Фоміна Г.В. DIACHRONISCHE ASPEKTE DER SLAWISCHEN ENTLEHNUNGEN IN DER DEUTSCHEN SPRACHE	28
Мельник О.В., Фоміна Г.В. ДІАХРОНІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ	33
Мігіріна А.П. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЕДИКАТИВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ГРАМАТИКАХ	38
Оржеховська С.Т. ЛЮДИНА У МЕТАФОРІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	45
Романюк Д.Ю. ОЙКОНИМИ У ТУРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ (на матеріалі англійської та української мов)	50
Собіпан Є.О. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	54
Соловей О.Д. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ УКРАЇНІЗМІВ У СУЧАСНІЙ БРИТАНСЬКІЙ ТА КАНАДСЬКІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	58
Цуп О.В. СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА ПОСЕСИВНИХ КОМПОЗИТИВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	63
Юношева Т.М. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	67

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Гладка О.М. МОВЛЕННЄВІ ЖАНРИ У ХУДОЖНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (на матеріалі творів Джорджа Мартіна)	73
Давидович Х.В. СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ <i>СТРАХ</i> (на матеріалі роману Стівена Кінга «Сяйво»)	78
Мучак І.М. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ	86
Неліпович Г.О. МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ» У ПАРЕМІЯХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	91

Осіпенко Т.В., Куліш В.С. ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i> / <i>МОВЧАННЯ</i> В АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ	96
Осіпчук Ю.С., Davidse К. INTERROGATIVE CLEFTS	101
Павельчук Н.О. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС В ЕВОЛЮЦІЮ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	107
Попенко С.В., Мосієнко О.В. БЕЗАРКТИКЛЕВІ ПРИЙМЕННИКОВІ ЗВОРОТИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ	113
Таран Л.О., Кобякова І.К. ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ТЕРМІНУ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ»	118
Шутюк К.В. ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА КІНОСЦЕНАРІЇВ	124
Яковчук А.Я. ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ПРОТИСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ <i>ДРУЖБА</i> / <i>ВОРОЖНЕЧА</i> В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	129

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Денисенко О.О., Александрова Г.О. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ МАЙКЛА КАННІНГЕМА «ГОДИНИ»	135
---	-----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бондарева О.М., Куліш В.С. ЗАСТОСУВАННЯ КОМПАРАТИВІСТСЬКИХ МЕТОДИК ПРИ АНАЛІЗІ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i>	140
Буличова М.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РОДУ В ІМЕННИКАХ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЇ АБО ПОСАДИ	143
Волдинер О.Ю. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ПРИРОДА ЛЕКСИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ	149
Желевська І.О. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	154
Коробка П.В., Недайнова І.В. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ	158
Король А.П., Дорда В.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРИСТИЧНИХ ІНТЕНЦІЙ ТА РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА	164
Кочергіна О.М., Сухова А.В. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ	169
Кравчук А.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЮ В РОМАНІ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКІЙ КАМІНЬ»	173
Ляшкова І.І., Голікова О.М. МЕТАФОРА В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ	178

Магдич В.М., Тікан Я.Г. ПОЛІТИЧНА МЕТАФОРА ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТАХ	182
Хвостик Ю.С., Попова О.В. PECULIARITIES OF RENDERING SELF- REPRESENTATION STRATEGY OF POLITICIANS WITHIN A CONTEXT OF POLITICAL SPEECHES (a case study of the English media discourse)	186
Шимчук А.В., Демиденко О.П. «СТЕРТІ» МЕТАФОРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ПІДМОВІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ	191
Шмат О.О., Прокопенко А.В. СТАТУС НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	197

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Казакова А.Ю., Федоренко С.В. КОНЦЕПТОСФЕРА АНГЛОМОВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ	203
Капігула Ю.А. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	209
Кузьменко Ю.В., Коломієць С.С. ВНУТРІШНЬОГАЛУЗЕВІ ТА МІЖГАЛУЗЕВІ ПОЛІСЕМАНТИ У ФАХОВИХ МОВАХ ЕНЕРГЕТИКИ, МАРКЕТИНГУ ТА ЕКОЛОГІЇ	213
Погуляєва М.С. АНГЛІЙСЬКА СПОРТИВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: АСПЕКТИ СТРУКТУРИ ТА ЕТИМОЛОГІЇ	218
Федорчук Т.І. АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОГРУПА «БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ»: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	223
Шевченко О.В., Коломієць С.С. КОМП'ЮТЕРНИЙ ЖАРГОН У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ УТВОРЕННЯ	229

З ІСТОРІЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖВУЗІВСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ «ФІЛОСОФІЯ МОВИ О.О. ПОТЕБНІ»

Манюта А.Ю. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ О.О. ПОТЕБНІ	234
Романюк В.В. ПОЕЗІЯ І ПРОЗА У ПРАЦЯХ О.О. ПОТЕБНІ	237
Феськова І.В. ТЕОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОСТІ О.О. ПОТЕБНІ	245

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Васильків Л.С.

Рівненський державний гуманітарний університет

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ (на матеріалі англійської, німецької та української мов)

Анотація. У статті обґрунтовано поняття компаративної фразеологічної одиниці на основі аналізу різних наукових студій. Проаналізовано структурно-семантичні особливості усталених порівнянь, беручи до уваги національну своєрідність компаративних фразеологізмів в англійській, німецькій та українській мовах. Виділено основні структурні групи усталених порівнянь. Досліджено багатокомпонентну структуру фразеологічного значення.

Ключові слова: усталене порівняння, внутрішня форма, фразеологічне значення, конотація, образність.

Annotation. The article deals with the definition of a comparative phraseological unit based on the analysis of various scientific studies. The structural and semantic peculiarities of set similes considering the national identity of comparative phraseological units in the English, German and Ukrainian languages have been analyzed. The basic structure groups of set similes have been established. The multi-structure of phraseological meaning has been researched.

Key words: set similes, internal form, phraseological meaning, connotation, imagery.

Фразеологія – порівняно молода лінгвістична дисципліна, основні поняття, обсяг проблематики та об'єкт вивчення якої ще остаточно не визначені. Це пояснюється передусім великою семантичною, структурною і функціональною різноманітністю тих одиниць, що сприймаються як стійкі сполуки слів. У свою чергу компаративна фразеологія (тобто фразеологічна система усталених порівнянь) є універсальним семіотичним і семантичним феноменом, який формують компаративні фразеологічні одиниці (КФО), різнобічний лінгвістичний аналіз яких проведено в численних розвідках.

Фразеологічний фонд мови здавна привертав увагу багатьох вітчизняних мовознавців. Довгий час КФО залишались поза увагою вітчизняних і зарубіжних мовознавців. Головним чином вони згадувалися в загальному складі фразеологічних одиниць (ФО) як мовленнєві кліше. У дослідженнях зі стилістики їм приділялось значно більше уваги, оскільки фразеологічні порівняння є одним із виразових засобів мови.

Дослідженню структурних, семантичних і стилістичних властивостей порівняльних ФО, а також їх актуалізації у мовленні присвячено низку монографічних і дисертаційних розвідок в українській (М.Ф. Алефіренко, А.Ф.

Марахова, А.М. Найда), російській (Л.О. Лебедева, В.М. Огольцев), англійській (Г.І. Ісіна, Р.М. Прохорова, А.В. Терентьев) та німецькій (З.А. Божеєва, В.Є. Куленко, В.Я. Михайлов) мовах. Опис компонентної структури компаративних фразеологічних одиниць та їх семантики, синтаксичної ролі у реченні в різних трактуваннях та на матеріалі різних мов представлений у дослідженнях таких вітчизняних мовознавців як К.І. Мізін, С.В. Талько, А.П. Романченко, О.А. Щепка та інші. У розвиток фразеологічної теорії зробили також значний внесок В. В. Виноградов, Б. О. Ларін, С. І. Ожегов, О. М. Бабкін, О. С. Ахманова, М. М. Шанський, В. Л. Архангельський, В. П. Жуков та інші науковці.

Ці наукові розвідки були спрямовані зокрема на вивчення внутрішньо-структурних, семантичних та дистрибутивно-контекстуальних зв'язків КФО, що мало суттєве значення для висвітлення питання стійкості порівнянь та вмотивованості їх компонентів. Однак, незважаючи на значну увагу лінгвістів до проблем вивчення КФО, ці одиниці, а саме їхні структурно-семантичні особливості досліджені недостатньою мірою.

Мета розвідки – проаналізувати структурно-семантичні особливості усталених порівнянь звертаючи увагу на національну своєрідність компаративних фразеологізмів в англійській, німецькій та українській мовах.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- уточнити поняття «компаративна фразеологічна одиниця»;
- обґрунтувати структурні особливості КФО;
- визначити семантичні особливості КФО.

Компаративними фразеологізмами називаються стійкі та відтворювані словосполучення, фразеологічна специфіка яких засновується на традиційному порівнянні.

Під терміном порівняння розуміється універсальний семантичний мовний феномен, що базується на змістовому відношенні подібності або неподібності між денотатами певних мовних одиниць. Специфіка порівняння полягає в його семантиці й образно-відображувальній функції.

Словник лінгвістичних термінів тлумачить порівняльний зворот (порівняння) як «частину простого речення, що містить у собі порівняння і зв'язується з реченням за допомогою підрядного сполучника» [2, с. 132].

Спираючись на засади семантичного синтаксису, Л. В. Прокопчук визначає поняття порівняння, порівняльний зворот як мовну одиницю, що «дає змогу об'єднати різноструктурні побудови в межах простого і складного речення, інтеграційним параметром яких виступає компаративна семантика» [6, с. 12].

Вітчизняний мовознавець В.В. Виноградов розглядає усталені порівняння як особливий тип фразеологічних конструкцій, в яких внутрішня умовність фрази визначається традиційною національною специфічністю образу, його влучністю, побутовим реалізмом та експресивною забарвленістю [4, с. 34]. Тому не дивно, що у мові порівняння знайшли відображення в компаративних фразеологічних одиницях, прислів'ях, приказках тощо.

Узагальнюючи вищесказане, можна визначити КФО як структурно-семантичні утворення, яким притаманні властивості вільноорганізованих словосполучень і речень, але водночас також стабільність синтаксичної структури та лексичного наповнення.

Одним із найбільш дискусійних питань компаративної фразеології виступає питання про компонентний склад порівняльних фразеологізмів. Порівняння – це конструкція, яка складається з трьох елементів:

- назви предмета, який порівнюється з другим предметом (предмет порівняння).
- назви предмета, з яким порівнюється перший предмет (порівняльна частина).
- назви ознаки якості, дії, на яку спрямоване порівняння (основа порівняння).

У 1936 році І.А. Річардз розробив термінологію для складових порівняння з акцентом на синтаксичному плані: те, що порівнюється – тенор; те, з чим порівнюється і якість чого взяте для порівняння – зв'язка, основа. Компоненти з'єднано в одне ціле за допомогою порівняльних сполучників *as*, *like* – в англійській; *як*, *мов*, *наче*, *неначе* – в українській мові; *wie* – в німецькій. Ці слова називаються маркерами порівняння [7, 89]. Завдяки маркерам порівняння легко вирізнити у тексті. Наприклад: англ. *as red as a lobster* – червоний як рак, *as solemn/ wise as an owl* – мудрий як сова, нім. *störrisch wie ein Esel* – впертий як осел, *schweigsam wie ein Stockfisch* – німий як риба та інші.

Порівняльні фразеологізми – це, зазвичай, двокомпонентні структури. Перший компонент такої фразеологічної одиниці називає властивість чи якість, дію чи стан суб'єкта (особи і предмета). Другий компонент – це порівняльна група або порівняльне підрядне речення, яке вводиться сполучниками.

Щодо структурних особливостей КФО, то у своїй переважній більшості ці одиниці належать до непередикативних словосполучень і являють собою фраземи з підрядним зв'язком компонентів. Невелике число цих одиниць має структуру частково передикативних і передикативних словосполучень.

Непередикативні КФО з підрядним зв'язком компонентів поділяються на наступні лексико-граматичні розряди:

- ад'єктивні компаративні фразеологізми, що складаються з прикметника і залежного члена; останній може бути виражений іменником або субстантивованим словом, якому може передувати артикль або прислівником: англ. *(as) free as a bird* – вільний як птах, *as big as all outdoors* – великий як увесь простір, нім. *leissig wie eine Biene* – працюючий як бджілка та інші;
- дієслівні КФО, які складаються з дієслова і залежного компонента. Останній може бути виражений іменником або субстантивованим словом: англ. *to sleep like a log* – спати без задніх ніг/спати як вбитий, *to spread like wildfire* – поширюватись як вогонь; нім. *hüten wie sein eigens Augenapfel* – берегти як зіницю ока;

- адвербіальні компаративні фразеологізми, що звичайно складаються з адвербіалізованого прикметника і залежного члена, вираженого іменником: англ. *as easily as duck takes to water* – легко як риба у воді.

В англійській мові виокремлюється невелика кількість усталених порівнянь, що мають підрядно-сурядну структуру. Вони відрізняються тим, що їх залежна частина складається із двох граматично рівноправних компонентів, зв'язаних між собою сурядним сполучником *and*. У фразеологізмах подібного роду провідним членом виступає дієслово або прикметник, наприклад: англ. *to live like cat and dog* / нім. *wie Hund und Katze leben* – жити як кіт з собакою, *as different as night and day* – різні як день і ніч, нім. *wie Pech und Schwefel* – не розлий вода.

Компаративні фразеологічні одиниці із частково-предикативною структурою складаються із головного члена, вираженого прикметником або дієсловом, і залежної частини з дієсловом. У більшості дієслівних компаративних фразеологізмів цього типу залежна (предикативна) частина виражена додатковою позицією порівняння, безпосередньо пов'язаним із головним членом за допомогою порівняльного сполучника *as, like, as if*: англ. *to look as if butter wouldn't melt in one's mouth* – виглядати як невинне ягня. Кількість частково-предикативних фразеологічних одиниць порівняння не дуже велика. Цю групу можна вважати мало продуктивною.

До компаративних усталених порівнянь належить також група досить уживаних у сучасній англійській та німецькій мовах усічених порівняльних зворотів, що складається із сполучника *like* (рідше *as*) в англійській, *wie* – у німецькій та іменника: англ. *like a bull in a china shop* – як корова на льоду, нім. *wie aus einem Munde* – в один голос.

Важливим компонентом КФО є семантика. Ускладненість фразеологічної семантики зумовлює внутрішня форма, яка відіграє своєрідну та специфічну роль у фразеологічній номінації усталених порівнянь. Під внутрішньою формою розуміють семантичну вмотивованість, образ, що є основою найменування ФО. Тобто внутрішня форма це ланка, яка зв'язує ФО і реальне значення її компонентів.

Більшість мовознавців розрізняють у семантичній структурі усталених порівнянь три аспекти фразеологічного значення: сигніфікативний, денотативний і конотативний. Обов'язковим компонентом семантичної структури ФО є денотативно-сигніфікативний. Під денотативним аспектом розуміють співвіднесеність ФО з предметом дійсності, який вона позначає, а під сигніфікативним аспектом – обсяг інформації, що її несе фразеологізм стосовно до елемента екстралінгвістичної дійсності. Спільною у багатьох лінгвістів є думка про те, що денотат ФО складніший, оскільки синтаксичною основою фразеологізму є вільне словосполучення або речення, денотатом якого є предметна ситуація [7, 91].

Кожний компонент семантичної структури усталених порівнянь є носієм образності, під якою розуміють властивість мови передавати не лише логічну

інформацію, а й таку, що підлягає чуттєвому сприйняттю, за допомогою системи словесних образів.

Порівняльна група або порівняльне підрядне речення характеризує якість або дію чи стан через конкретний образ, який унаочнює та показує, як саме відбувається та чи інша дія, як представлена та чи інша якість. Семантична трансформація полягає в тому, що група порівняння разом з компонентом отримує нове значення.

Процес пізнання має не тільки інтелектуальний (раціональний), а й емоційний характер. Діалектична єдність раціонального та емоціонального в мисленні і мові безпосередньо відображається в сигніфікативно-денотативному компоненті, що містить предметно-логічну інформацію, і в конотативному компоненті, який є суб'єктивним елементом значення. Якщо у лексичному значенні головну роль відіграють сигніфікативний і денотативний елементи, то у фразеологічному значенні конотативний елемент виконує набагато важливішу функцію, хоча й не можна однозначно стверджувати, що конотація – домінуючий елемент фразеологічного значення.

Традиційно у структурі конотативного значення виокремлюють емотивний, експресивний (безоцінний, оцінний) та функціонально-стилістичний компоненти. Оцінка виражає ціннісне ставлення суб'єкта до позначуваного. Емоційний компонент виражає ставлення суб'єкта до предмета і передає гаму різних емоцій. Оцінний та емоційний компоненти значення взаємопов'язані [7, с. 92].

Образна основа усталених порівнянь створює яскравість оцінного значення. Порівняння зазвичай являють собою ФО з яскраво вираженим оцінним значенням; як позитивним: працьовитість: англ. *to work like a horse* – працювати як віл; покірливість: *like a lamb* – немов ягня, так і негативним: зверхність, пиха: *proud as a peacock* – гордий як павич; впертість: англ. *as stubborn/ obstinate as a mule* / нім. *stur wie ein Bock* – впертий як осел; хитрість: *cunning/sly as a fox* – хитрий як лис.

Характер оцінки залежить від семантики першого компонента: англ. *(as) graceful as a swan* – витончений, граціозний, як лебідь; *(as) ugly as a scarecrow (as a sinner, as death, as sin)* – страшний як смертний гріх, дуже страшний, нім. *plum wie ein Bär* – незграбний як ведмідь.

В окремих випадках вирішальну роль відіграє семантика другого компонента, наприклад: англ. *(as) hard as iron* – дуже суворий, жорстокий; *(as) hard as nails* – твердий; загартований; *(as) keen as a kite* – ревний, як шуліка, дуже ревний; *(as) keen as a razor-edge* – дуже гострий, проникливий, кмітливий.

У КФО взаємодіють два плани (номінація та компаративність), тому елементи пізнання та експресії в порівнянні перетинаються.

Значимість конотативно-прагматичного аспекту у фразеологічній семантиці, на думку О.Д. Рахштейна, значною мірою пояснюється двоплановістю семантичної структури фразеологічної одиниці, побудованої на образному переосмисленні. При цьому конотативно-прагматичний аспект

виступає як результат взаємодії обох планів у значенні фразеологізму – деактуалізованого предметно-логічного та актуального образно-переосмисленого [7, с. 93].

Варто зазначити, що у значенні фразеологізмів, крім смислових елементів фразеологічного значення (предметно-логічний, денотативно-сигніфікативний зміст та конотація), виділяють семантичні елементи формального характеру, категоріально-граматичне значення ФО, граматичні ознаки слівформ і синтаксичної конструкції, що утворюють структурний каркас ФО.

Таким чином, компаративними фразеологічними одиницями називаються стійкі та відтворювані словосполучення, фразеологічна специфіка яких засновується на традиційному порівнянні. Структурно-семантична своєрідність фразеологічних одиниць цієї групи полягає в тому, що характеристика якості або дії відбувається через порівняльну групу або порівняльне підрядне речення, що вводиться сполучниками. Більшість фразем з підрядним зв'язком компонентів належить до непередикативних словосполучень. Національна мовна картина світу найбільш яскраво передається через образну структуру порівнянь. Значення компаративних фразеологізмів обумовлюється не тільки їхньою структурою, а й відносинами між компонентами, внаслідок чого відбувається повне або часткове переосмислення значень компонентів фраземи. Своєрідність фразеологічного значення пов'язана, перш за все, з характером внутрішньої форми порівняння, особливості якої визначаються у зіставленні з внутрішньою формою лексем.

Перспективою дослідження є зіставлення компонентного складу фразеологізмів, виявлення найбільш оптимальних варіантів передачі фразеологічної одиниці, а отже, і зіставлення шляхів образного осмислення світу, породженого особливостями народної свідомості.

Література

1. Англо-український фразеологічний словник / Укл. Баранцев К.Т. – К. : Знання, 2005. – 1056 с.
2. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибик, О. Г. Тодор; [за ред. С. Я. Єрмоленко]. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.
3. Мізін К. І. Компаративні фразеологічні одиниці сучасної німецької мови: шляхи утворення та ідеографія : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Костянтин Іванович Мізін. – К., 2003. – 237 с.
4. Мізін К. І. Компаративна фразеологія : монографія / К. І. Мізін. – Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2007. – 167 с.
5. Німецько-український фразеологічний словник (усталені порівняння) / Уклав К.І. Мізін. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 304 с
6. Прокопчук Л. В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Людмила Володимирівна Прокопчук. – Вінниця, 2000. – 197 с.

7. Тарасова А. В. До питання феномену порівняння. Семантичний аспект у вивченні англійських компаративних фразеологізмів [Електронний ресурс] / А. В. Тарасова // Лінгвістика. Лінгвокультурологія. – 2014. – Т.7. – С. 88 – 96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lin_2014_7_13.

Грамчук Д.В.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ТРАНСФОРМАЦІЯ ХРОНОНІМІВ ЯК ОСОБЛИВОГО ПІДВИДУ ВЛАСНИХ НАЗВ

Анотація. У статті розглядаються особливості трансформації поняття часу у німецькій мові. Аналізуються спільності та відмінності між різними видами онімів. Досліджуються хрононіми як особливий розряд онімів, даються теоретичні чинники їх виокремлення.

Ключові слова: мовний час, онім, хрононім, топонім.

Annotation. The article deals with the transformation of the concept TIME in German. Common features and differences between different types of onyms are analysed. Hrononyms are studied as a special category of onyms, the theoretical factors of their differentiation are given.

Key words: time in language, onym, hrononym, toponym.

Проблема мовного часу завжди була однією з найбільш дискусивних сфер лінгвістики. На сучасному етапі процесу вивчення можна спостерігати зміщення фокусу інтересу вчених з граматичного ядра до лексичної периферії поля часу. Все частіше увагу дослідників привертають роль та функції лексичних засобів вираження, що є досить мало дослідженими. Сьогодні можна констатувати, що час в мові представлено трьома категоріями, а саме: темпусом, таксисом та хроносом. Хрононіми як одиниці категорії хроноса, використовуються для експлікації часових параметрів подій на тимчасовій осі. Актуальність теми статті зумовлена загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення фактору часу в мові.

Метою дослідження є виявити і проаналізувати теоретичні аспекти функціонування хрононімів у мовній системі, а також закономірності трансформації семантичної категорії «Хронос».

Хрононіми – особливий розряд онімів, який називають події історії та явища культурного життя, побуту народу, співвіднесений з певним відрізком часу, що (завдяки цим подіям) став важливим моментом в історичному та культурному розвитку народу, людства в цілому. Таким чином, денотат хрононіма – час реальних історичних і культурних подій, або час соціальний, – характеризується: а) чіткими хронологічними межами; б) історичним і соціокультурним значенням для народу чи всього людства.

УДК 81+82:811.11+811.13
ББК 81+83

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
наукових студентських праць

ВИПУСК 1

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 1

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 17 Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: ТМ «Доцент»,
м. Рівне, 33000, вул. Соборна, 17,
тел.: (0362) 45-44-45